

Электр коопсуздугу боюнча эрежелер

1. Техникалык каражаттарды абайлап пайдалануу керек;
2. Электроприборлорго, розеткаларга, электр өткөргүчтөргө тийбөө керек;
3. Бузук электроприборлорду өз алдынча уруксатсыз оңдоого болбойт;
4. Электр жарыгын өз убагында өчүрүү;
5. Сабак бүткөндө электр приборлорду өчүрүү.

С.Жошбаев атындағы «Башкара-Суу жбб орто мектебинин»

директору

Кудуматова Дж.К.

2022-2023-оқу жылы

Коопсуздук техникасынын эрежелери.

1. Мугалимдин так көрсөтмөсүн так аткарып сак болгула, Эрежени сактап , этият болгула;
 2. Электр жабдыктарындын капкактарын өз алдынча ачып жаап, күйгүзүп өчүрүүгө жана жабдыктарын алмаштырууга болбойт;
 3. Имараттын ичинде от жандырууга уруксаат бербегиле. Ар бир охучу өрт коопсуздук эрежелерин билүүгө милдеттүү , өрттү өчүрүү колдоно билүүгө тийиш;
 4. Жол эрежелерин бекем сактоо керек;
 5. Спорт аянтчасында жүрүүнүн эрежелерин сактоо(брус, спорттук тепкич, барабан);
 6. Мектепке маршруттук баракча боюнча келүү;
- Эскертүү:**
7. Электр жарыгын өз убагында өчүргүлө!
 - 8.Сабак бүткөндө электр жабдууларын өчүрүп кеткиле!
 9. Коомдук мүлккө этият мамиле кылгыла!(стол, стул, компьютерлер, терезе ж.б)
 10. Кабинетти таза кармагыла!

Электр жана өрт коопсуздугуна жооптуу: Абдыкадыров А.Р.

Техника коопсузгү жана бүзүлган буюмдарды оңдоо түзөө иштери боюнча

жооптуу: Абдыкадыров А.Р.,

ЖАРЫЛУУ

Жарылуу - бул ыкчам, өтө тездикте катуу же суюк түрдөгү жарылуучу заттардын аз убакыттын ичинде экзотермикалык көрүнүштүн негизинде молекулалык жарылуучу газдарга бийик басым алып келүү жана аба толкундарынын кесепетинен өтөкөп энергияны бөлүп чыгаруу.

Жарылуу – бул жалын, түтүн, жарака кеткен, талкаланган курулуштар. Элдин коркунучу, набыт болушу, кайгы-муну дагы жарылуу болуп кайталанып кетишинин коркунучтары. Жарылуулар жашоо, тиричилик- турмушта адам баласын жер жүзүндө коштоп жүрөт. Окмуштуулардын айтуусуна караганда жаратылыш чоң жарылуулардын негизинде пайда болгон. Жаратылышта жарылуулар ардайым болуп турат: жер титирөө, вулкандын жарылуусу, табигый газдардын жарылуусу. Дүйнө жүзүндө адам баласынын жарылуучу заттарды атайын ойлоп тапканынын негизинде өзгөчө көп жарылуулар пайда болууда.

Адам баласы жарылуу мезгилинде жарылуунун энергиясынан, андан учкан учкундардан, жалындан жараакат алышы мүмкүн. Алардын негизгилери: контузия, жардыруудан алган жаракат, мээнин чайкалышы, кансыроо, колу-буттун ткандарынын үзүлүшү жана көптөгөн жараакаттары, ички органдардын функцияларынын бузулушу, жаранын инфекциялык улгайышы, инвалид болуунун көптүгү, терилердин терең күйүшү, жабык травмалар, жараакат, өпкөнүн жана кулактын баротравмасы, дененин ар кандай бөлүгүнүн басылышы, дем алуу органдарынын термо-химиялык жабырканышы, ис газы менен уулануу, жалпы организмдин ысышы, стресс, сокур болуу, психикалык жактан бузулуу.

Сел агындарынын учурунда калктын иш-аракеттери

Калктын селге каршы иш-аракет жүргүүсүнө өз убагында бул коркунучтун белгилерин жана эсебин алуу, кырсык болоору тууралуу калкка (эскертүү) маалымдоо чоң таасирин тийгизет. Сел коркунучу туулган аймактарда селдин пайда болуу себептери тез-тез жааган атмосфералык жаан-чачындардан (сел агындары кургакчылыктан кийин болгон кара нөшөрдүн натыйжасында пайда болот), тоолордогу кардын жана мөңгүлөрдүн бат эришинен, тоо көлдөрүнүн жана суу айлампаларынын толушунан, табигый көлдөрдү жана дарыяларды бузуп богоодон, өзгөртүүдөн улам болот. Селди пайда кылуучу дагы бир кыйыр таасир топурактын жогорку эрозиясы, тоо боорлорундагы чөп катмарынын жана карагайларды кыюу.

Сел агындарынын коркунучу жөнүндө маалымат көпчүлүк учурларда калкка 10 мүнөт калганда же 1-2 саат гана мурда айтылат.

Мындай агындардын жакындап калгандыгын өзүнө мүнөздүү дүңгүрөгөн добуштар чыгып, таштардын чачырандылары жана тегерек тарткан зор таштардын бири-бирине кагылышуусу чоң ылдамдык менен келе жаткан поезддин күрс-тарс эткен дабышына окшошуп турат.

Сел агындары менен күрөшүүнүн эффективдүү формасы уюштуруу-чарбалык, агротехникалык, мелиоративдик жана гидротехникалык иш-чаралардын комплексин күн мурунтан ишке ашыруу болуп саналат.

Сел коркунучу күтүлүүчү аймактын калкы карагай-бактарды кыюуда, жер иштетүүгө киришкенде, малды жайытка чыгарууда атайын рекомендацияны сөзсүз милдеттүү түрдө аткаруусу керек.

Калк жашаган аймакта сел коркунучунун агымынын жолундагы плотиналар бекемдөө, топурактан, чоподон курулган дубалдарды көтөрүү жана убактылуу тосуучу дубалдарды куруу, кармагычтар, суу агызуучу арыктар ж.б. курулат. Бул иштерге мүмкүнчүлүккө жараша катышуу ар биринин милдети.

Калк сел агындарынын коркунучу жакындап калганынан кабардар болуусу менен, тезинен турган жеринен тегерегиндегилерге да эскертип, коопсуз жайга чыгып кетүүсү керек. Имараттан чыгып жатып, мештеги отту, светти жана электр жабдууларын өчүрүп, газ кранын жаап кетүү зарыл. Бул өрттүн чыгуусунан сактайт.

Сел агындары кокусунан пайда болгондо олуттуу коркунучтарды алып келет. Бул учурда бардыгынан коркунучтуусу дүрбөлөнгө түшүү.

Кимдирбирөөнү селдин агымы алып кеткен учурда, жабырлануучуга болгон каражаттар менен жардам көрсөтүү зарыл. Мындай сактоочу каражаттарузун таяктар, аркандар же жиптер болушу мүмкүн. Куткарууда агындын нугун көздөй акырындык менен четине жакындoo керек.

СЕЛ.

Сел каптоо – бул анча чоң эмес тоо сууларынын өздөрүндө күтүүсүздөн болгон, суудан жана тоо тектеринин калдыктарынын аралашмасынан (75%га чейин) таш, кум, чопо, топурактан турган өтө тездик менен агуучу агындын нугу. Селдин пайда болуусунун негизги себептери тоолордо ношөрлөп жааган жамгыр, кардын жана муздун тездик менен эриши, тообетиндеги карагайларды кыюу жана өсүмдүктөрдү жок кылуу, тажрыйба жасоо үчүн жардыруу иштери, тоо тектерин иштетүүдө технологиясын бузуу болуп эсептелет. Селдин милдеттүү шартта пайда болуусу жантаймаларга тоо тектеринин чоң өлчөмдө түшүшү, аны суунун күчтүү агымы агызышы, айлампна суу агызуунун жаралышы.

Жер көчкү, сел көбүнесе тоолуу аймактарда кездешет. Урандылар, жер көчкү, селди пайда кылуучу факторлор күчтүү жана чоң массадагы тоо тектеринин жылышы. Бул адамдардын жараакат алышына жана өлүмүнө алып келет, жашаган жайды, өндүрүштү, инженердик коммуникацияларды бузат же талкалап жок кылат, айыл-чарба ишмердигин бузуп, ландшафттарды өзгөртүүгө алып келет. Уранды, жер көчкү, сел коркунучтары пайда болгон учурда жана өзгөчө кырдаалдар жөнүндө маалымат алаарыңыз менен төмөнкү иш-чараларды запастагы убакытты эске алуу мен жүргүзүү зарыл.

ПАЙДАЛУУ КЕНЕШТЕР

- Кырсыктын соккусуна жашоочу жайды камдоо керек, анын ичинде эшик-терезелерди жакшылап жаап, бекемдөө керек.
- Баалуу буюмдарды ным өткөрбөөчү чүпүрөктөр менен ороп жана аны кир, чаң, зыяндуу нерселерден коргоо керек.
- Тез от алышуучу, жарылуучу уулуу, химиялык коркунучтуу заттарды үйдөн алыс алып чыгып, өзүнчө жайда кармоо керек.
- Электр приборлорун, газ, сууну, от печкаларын өчүрүү керек.
- Өзү менен чогуу документтерди, баалуу жана зарыл буюмдарды, акчаны, азык-түлүктүн, суунун, медикаменттердин анча чоң эмес запасын даярдап алып жүрүү керек.
- Үйдөн чыгып бара жатканда боло турган коркунуч жөнүндө коншуларга да эскертип, балдарга, кары-картандарга, оорулууларга жардам берип, коркунучтуу аймакты тезинен таштап кетүү керек.

КАР КӨЧКҮ. УРАНДЫ. ЖЕР КӨЧКҮ.

Кар көчкү - бул кар, муз, таш материалдарынын, тоо тектеринин массасынын жылышуусунан кокусунан пайда болгон, адамдардын өмүрүнө жана денсоолугуна коркунуч жараткан тез жана күтүүсүз сыйгаланган агым.

Көчкү— оор салмактагы тоо тектеринин катастрофалык жылып түшүүсү жана кулоосу, алардын оодарылышы, тик жана жардуу боорлорду тогөлөтө басып калуусу. Табигый урандылардын келип чыгуусу тоолордо, деңиз жээктеринде жана дарыя өрөөндөрүнүн жардуу жерлеринде байкалат. Алар кармап турган уурчуктун жемирилүүсүнүн натыйжасында, тоо тектерин суу жууп кетүүдөн жана оордуктун таасиринен келип чыгат.

Жер көчкү— тоо тектеринин массаларынын жантаймалар боюнча оордуктун күчү менен умтулуп жылышы.

Жер көчкү учурунда калктын иш-аракеттери

Жер көчкүгө каршы иш-чараны калк өзү уюштуруу керек, сууну буруу, бак-дарактарды жана бадалдарды отургузуу, ар кандай түзүлүштөгү кармоочу инженердик курулуштар, көчө турган массасынын топурагын кургатуу максатында траншеяларды куруу, жантайманы жер көчкүдөн арылтуу жана пландоо. Мындан сырткары, кооптуу аймакта жашаган калк крандан, эскирген суу өткөрүүчү түтүктөн же суу таратуучу колонкалардан сууну чоң агызууга жол бербөөсү керек. Жогортодон каптап келе жаткан суу агып кетүүсү үчүн (көлчүк түзүү менен) өз убагында буруу керек.

Жер көчкү коркунучу туулган убакта калк коркунучтуу жайдан коопсуз жерге көчүрүлөт. Калкты көчүрүү жөө тартипте, о.э. унаа менен да жүргүзүлөт. Эл менен чогуу материалдык, айыл-чарба баалуулуктары, мал да көчүрүлөт.

Жер көчкүдө адамдарды топурак басып, кулап түшүүчү буюмдардан, курулуш конструкцияларынан, бак-дарактардан травма алып калуулары мүмкүн. Мындай учурда жабыркагандарга тезинен жардам көрсөтүп, зарылчылыкка жараша жасалма дем алуу жасоо керек.

ЖЕР ТИТИРӨӨ

Жер титирөө бул жер алдындагы силкинүүлөр жана жер кыртышынын толкун сымал термелүүлүүсү, жер кыртышынын же жогорку мантиялык бөлүгүндө күтүлбөстөн жарака кетүүсү.

Алдыналуу чаралары:

- турак-жайларды жана өндүрүштүк имараттарды кайра пландаштырууга, көтөргүч дубалдарды, ригелдерди, апталган устундарды жана конструкцияларды алып салууга тыюу салынат;
- сейсмикалык жактан туруктуу куруу жана мурда курулган сейсмикалык жактан туруксуз турак үйлөрдү, калктуу конуштардын инфраструктурасын бекемдөө;
- коопсуз (сейсмикалык туруктуу) курулуштун стандарттарынын жана эрежелеринин талаптарын аткаруу.

Сиздин өзүңүздү, үй-бүлөңүздү сактоого жана кыйроо менен жоготууларды азайтууга жардам берүүчү жөнөкөй кеңештер

Биринчи кезекте өз үйүңүздү карап чыгыңыз жана жер титирөө учурунда кулап калууга мүмкүн болгон буюмдарды аныктаныз.

Илинип туруучу буюмдар

- Дубал бетинде илинип турган картиналар – сүрөттөр жана башка оор нерселер кулап түшүшү мүмкүн. Картина – сүрөттүн бетиндеги айнектер жана күзгүлөр сынып, талкаланышы мүмкүн.
- Керебеттин же дивандардын үстү жагына рамкасы жок постер сыяктуу жумшак картиналарды, килемдерди илиниз.
- Күзгүлөрдү, картиналарды жана башка оор буюмдарды ийилип кетпей турган бекем илгичтерге илиниз.

Жер титирөөгө кантти даярдануу керек?

- үйдө, транспортто, көчөдө же коомдук жайларда (театр) болгон кезде кыймыл-аракеттин планын алдын ала ойлонуп чыгуу;
- үй-бүлө мүчөлөрүн жана коншуларды биринчи медициналык жардам көрсөтүүгө үйрөтүү, зарыл керек болгон учурда газды, сууну, электрди өчүрүүнү бардыгы билиши керек;
- үйдө ичүүчү суунун запасынын, бир нече күнгө эсептелген тамак-аштын болушу;
- уулуу химикаттарды мүмкүн болушунча жок кылуу, тез от алып кетүүчү суюктуктарды ишенимдүү жерлерге жакшылап бекитүү.

Жер титирөө учуруна керектүү баштык даярданыз

Оңой жылдырууга боло турган баштыкты жана төмөнкү буюмдарды 3-5 күндүн аралыгында сактай ала турган, суу өтпөс контейнердин ичинде кармаңыз;

- Ичүүчү суу (үй-бүлө мүчөлөрүнүн ар бирине аз дегенде 4 литрден жете турган)

Биринчи медициналык жардамдын каражаттары, медикаменттер жана самын,

- тиш паста жана даарат кагазы сыяктуу жеке гигиена буюмдары;
- Кол чырактар, кошумча батарейкалары менен;
- Радио кабылдагыч;
- Жылчыксыз пакеттердеги тамак-аштар жана консервалар;
- Кичине балдар, о.э. кары адамдар үчүн атайын буюмдар;
- Жылуу кийимдер, жууркан, бышык бут кийимдер, байпактар ж.б.
- Документтердин көчүрмөлөрү жана акча каражаты

Балдарыңызга жер титирөө учурунда эмнелер болушу мүмкүн экендиги тууралуу түшүндүрүңүз. Аларды эвакуация планын түзүүгө, керектүү баштыкты жабдуу процессине кошо тартыңыз (алардан кайсы оюнчугун же китебин баштыкка салуунун сураңыз) жана алар менен “Жат, жашын, чыда” көнүгүүлөрүн тажрыйбалап көрсөтүңүз. Балдарды куткаруунун күзөт кызматтарына чалууга жана жардам суроого үйрөтүңүз.